

Rozhraní a průniky informační a mediální gramotnosti.

2.část: Typologie informačních zdrojů

Richard Papík

1. Ústav bohemistiky a knihovnictví

Filozoficko-přírodovědecká fakulta

Slezská univerzita v Opavě

2. Oddělení vědeckých informací (knihovna)

Institut postgraduálního vzdělávání

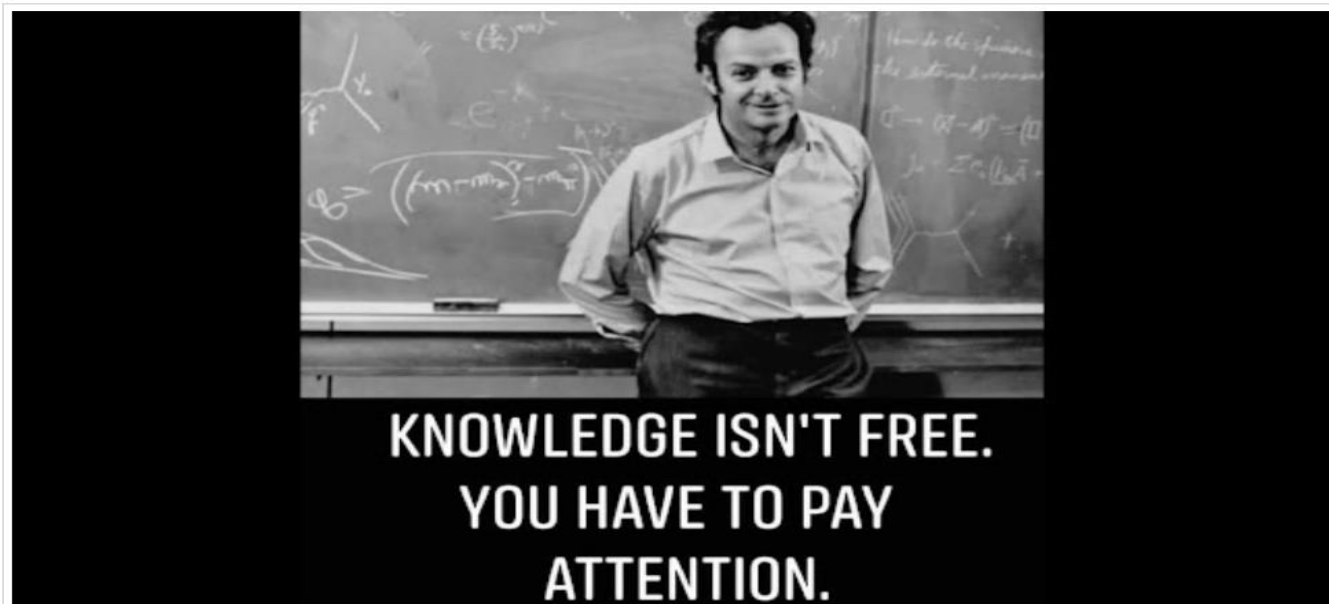
ve zdravotnictví

Na začátek 2.části ...

← → ↻ infonavigator.blogspot.com
Gmail YouTube Mapy Emmes is a full serv... iS

RICHARD FEYNMAN

Fyzik

Obsah webináře

2. Rozhraní a průniky informační a mediální gramotnosti: **typologie informačních zdrojů**

Úterý 15.8. 2023, 10.00 až 11.00

Kvalita a verifikace informačního zdroje obecně. Kategorizace informačních zdrojů s důrazem na kvalitu a ověřitelnost. Výskyt a dostupnost informačních zdrojů. Fenomén internetu a jeho struktur a služeb. Role producenta, poskytovatele a možnosti výběru a omezení na straně uživatelů v kontextu informačního a mediálního průmyslu. Svět knihoven a jejich přínosy a přístupy k informační, mediální a dalším gramotnostem, které jsou vhodné pro různé věkové a zájmové skupiny. Role vybraných knihovnických a informačních služeb směrem k uživatelským skupinám. Příklady a úlohy.

Kvalita a verifikace informačního zdroje obecně

Ujasnit si, jestli se jedná o zdroj tištěný nebo elektronický nebo hybridní a podle toho hodnotit

Zda má nějaké identifikátory (např. obsahuje ISSN nebo ISBN, jestli je v registraci MK ČR, u článku např. DOI)

Zda je periodický nebo jde o jednorázově vydaný dokument

Kdo, co, proč a jak píše

Jak vnímáme obsah - analyticky i emotivně, na první pohled i po hlubším kritickém zhodnocení

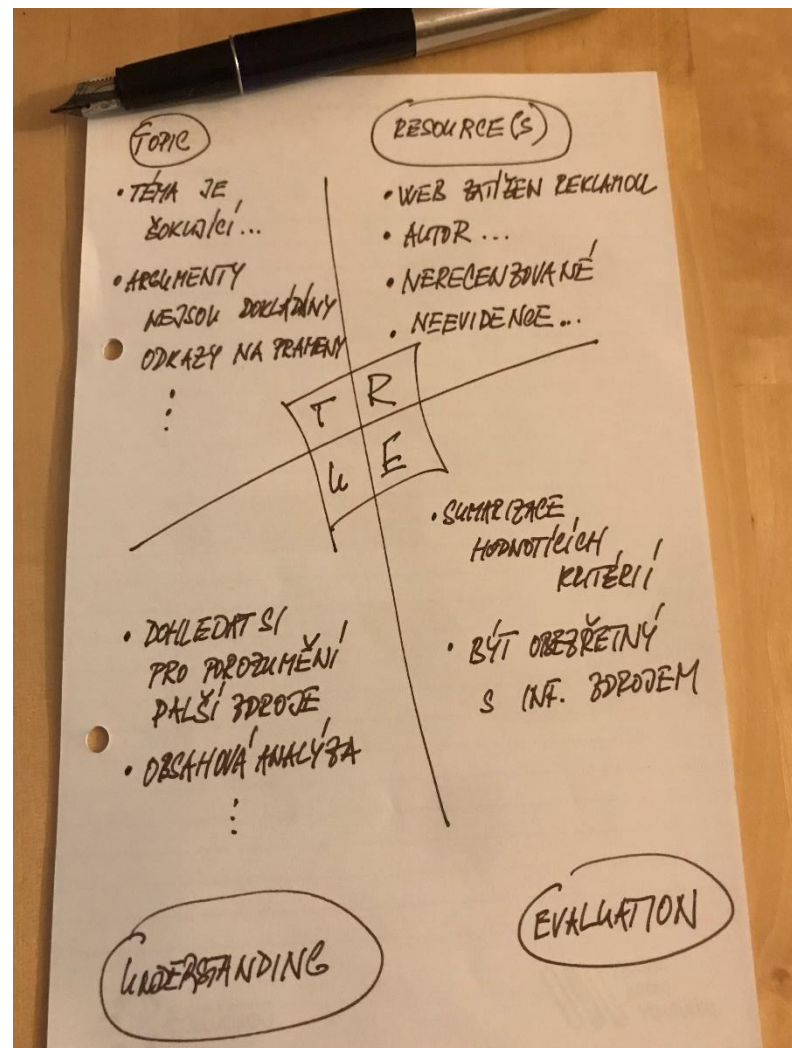
Menší pomůcka TRUE - návrh, inspirace SWOT analýzou, a také důvod jednoduché a levné vizualizace, chceme-li ...

T ... Topic, tale

R ... Resource(s)

U ... Understanding (?!)

E ... Evaluation

TRUE se mi hodí

••• O2.CZ

16:07

32 %

terracepaint.com

Věk je pouze číslo! 82 letý kardiolog sdílí tajemství své dlouhověkosti a zdravého života

Dr. Jan Pirk je Český kardiolog, profesor. Je známý tím, že léčí lidi bez prášků. Přitom každý, kdo se k něj dostane, se zotavuje. Mezi pacienty profesorů jsou známí lidé z Česka a oslovují je i pacienti z jiných zemí EU.

Dr. Jan Pirk málokdy dává rozhovory a snaží se více věnovat léčbě pacientů. Nicméně, reportér našeho kanálu měl štěstí – slavný lékař souhlasil odpovědět na několik otázek pro ty pacienty, kteří nemají příležitosti se objednat na kliniku.

Pokud chcete, aby vaše cévy byly čisté a zdravé, doporučuji jednou za 1 až 2 roky absolvovat léčebnou kúru. Je to zvláště důležité pro starší lidi. Budete schopni výrazně zlepšit své zdraví a zpomalit proces stárnutí. Čisté krevní cévy jsou klíčem k dlouhému a zdravému životu.

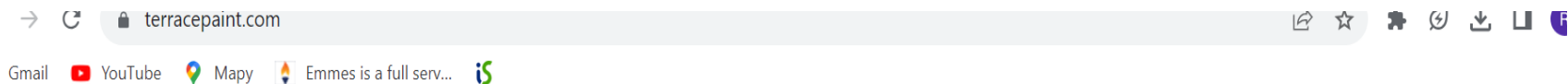
— Děkuji za zajímavý rozhovor.

Později, během osobního rozhovoru s námi, MUDr. Jan Pirk přiznal, že se stále stará o svou zahradu a dokonce pomáhá svým dětem, které jsou také v důchodu. Jeho ženě Růženě je 99 let. Oba si čistí cévy každý rok. Podle MUDr. Jana Valšovského by už dávno zemřeli jako jejich vrstevníci, pokud by tak neučinili.

Pozor!

Náš webový portál daruje možnost

A tak jsem se chtěl tam dostat

Webová stránka byla zablokována

Na této webové stránce se může nacházet nebezpečný obsah, který by mohl útočníkům umožnit vzdálený přístup do infikovaného zařízení, způsobit únik citlivých dat ze zařízení nebo jej jiným způsobem poškodit.

Přístup na webovou stránku byl zablokován.

Není toho více nějak jinak? Náповěda:
Milan Lasica, ale citát jinak zajímavý

*Pamätáte si
časy ešte pred
internetmi? Keď sme
si mysleli, že za
ľudskú hlúposť môže
nedostatok prístupu
k informáciám?
Tak v tom to nebolo...*

Július Satinský, 1925

Příklad úlohy v lekci informační a mediální gramotnosti

Vezměte například deník Metro (z důvodu dostupnosti a finanční nenáročnosti) a proved'te přes hodnotící princip **TRUE** základní analýzu a závěry vybraného článku.

K úloze se dá využít i SK ČR

Databáze Národní knihovny ČR

	Konec	Přihlášení	Databáze	Dílčí báze	Nastavení	Otázky
	Vyhledávání / Rejstříky		Výsledky dotazu	Předchozí dotazy	Schránka	Historie

Přidat do schránky | Uložit / odeslat | [Plný text s SFX](#) | Služby pro knihovny

Úplné zobrazení záznamu

V **základním (standardním) zobrazení** získáte kliknutím na údaje v poli **Ve fondu** informace o příslušné knihovně, která dokument vlastní. Pokud knihovna poskytla údaje k propojení do lokální báze, kliknutí zjistíte aktuální stav exemplářů/jednotek a možnost výpůjčky (otevře se **samostatné okno** prohlížeče).

Vzvolte formát: [Standardní](#) -- [Katalogizační záznam](#) -- [Stručný záznam](#) -- [MARC](#) -- [Citace](#)

Záznam 1 z 27

Název	● Metro : nový deník pro Prahu
Nakladatel	Praha : Metro Česká republika, 1997-
Poslední nakl.	2013- : Praha : Mafra
Popis (rozsah)	32-42 cm
Typ obsahu	text
Typ nosiče	svazek
Odkazy	 Online verze: http://www.metro.cz
Ve fondu	● ABA001 [NK ČR Praha] Lokální záznam Roky: 1997-
	● ABE367 [Archiv hl. m. Prahy Praha] -- sign. M3 Roky: 1997- (akt. 2023) -- prezenčně
	● BOA001 [Moravská zemská knihovna Brno] -- sign. Nov.-1037.983,Morava, Nov.-1037.983,Praha Lokální záznam Roky: 1997- (akt. 2023)
	● CBA001 [JVK České Budějovice] Lokální záznam Roky: 2013- (akt. 2023)

Hodnocení IZ řešíme v oboru dlouho, připomínka z časopisu Ikaros

Aktuální číslo

Archiv ▾

Statistiky ▾

Pro autory

Redakce

Čas nutný
k přečtení
3 minut

Elektronické zdroje: Jak hodnotit?

Sdílet

0 comments

Autoři: PAVLICOVÁ, LIBUŠE

Vydání: 2001, ROČNÍK 5, ČÍSLO 7

Rubrika: VEŘEJNÉ KNIHOVNY A ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Tisk

a- a+

Nedílnou součástí povídání o elektronických informačních zdrojích a jejich uplatnění ve veřejné knihovně musí být i pasáž o hodnocení jejich kvality. Pozitivní vlastnosti těchto nových informačních zdrojů, dostupnost, rychlost, dynamičnost, jsou totiž natolik strhující, že často svádějí k nekritickému přístupu a přehlížení nedostatků.

Již
přečteno

15 %

Cokoliv bylo nalezeno "na Internetu" je nejednou považováno za spolehlivě pravdivé a nejpřesnější. Pokud tomuto zavádějícímu názoru podléhají běžní uživatelé Internetu a jiných elektronických informačních zdrojů, je to pochopitelné. U člověka profesionálně pracujícího s informacemi by však k takové situaci nikdy nemělo dojít.

Pozvánka na odborný seminář Knihovny a uživatelé se zdravotním postižením

vloženo 4.11.2019

Pozvánka na seminář Informační a rešeršní podpora knihoven v práci se školami

vloženo 3.11.2019

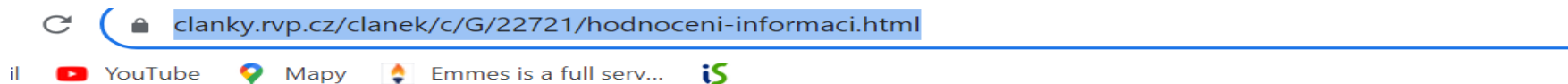
Pozvánka na konferenci Člověk a média na téma Kybernetická (ne)bezpečnost

vloženo 24.10.2019

[více »](#)

Pojďme na RVP portál, jinak zde
<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/22721/hodnoceni-informaci.html>

Metodický portál
RVP.CZ

Materiály do výuky

Odborné články

Webináře

[Domů](#) > [Odborné články](#) > [Gymnaziální vzdělávání](#) > [Hodnocení informací](#)

ODBORNÝ ČLÁNEK

Hodnocení informací

21. 12. 2020

Gymnaziální vzdělávání

 AUTOR
Michal Černý

 0x 5211x

HODNOCENÍ

Hodnotil 1 uživatel

Co takto e-bezpečí? Zkusme si prověřit <http://www.nic.cz>

🔄 <http://www.nic.cz> e-bezpeci.cz/index.php/clanky-komentare/2864-co-je-to-vlastne-ten-hoax-dezinformace-misinformace-nebo-treba-fake-r

il YouTube Mapy Emmes is a full serv...

PJ pravda & lež
v online světě

TROCHA TEORIE NA ÚVOD ▾

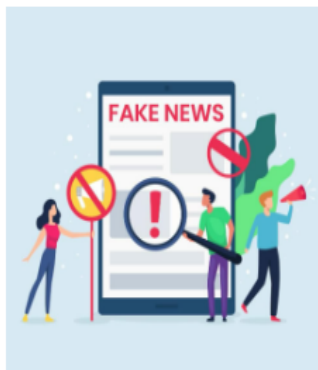
PŘÍKLADY ▾

ANALÝZY, STUDIE, DATA

ČLÁNKY

KE ST.

Co je to vlastně ten hoax, dezinformace, misinformace nebo třeba fake news? Čím se tyto termíny liší a co mají společného?

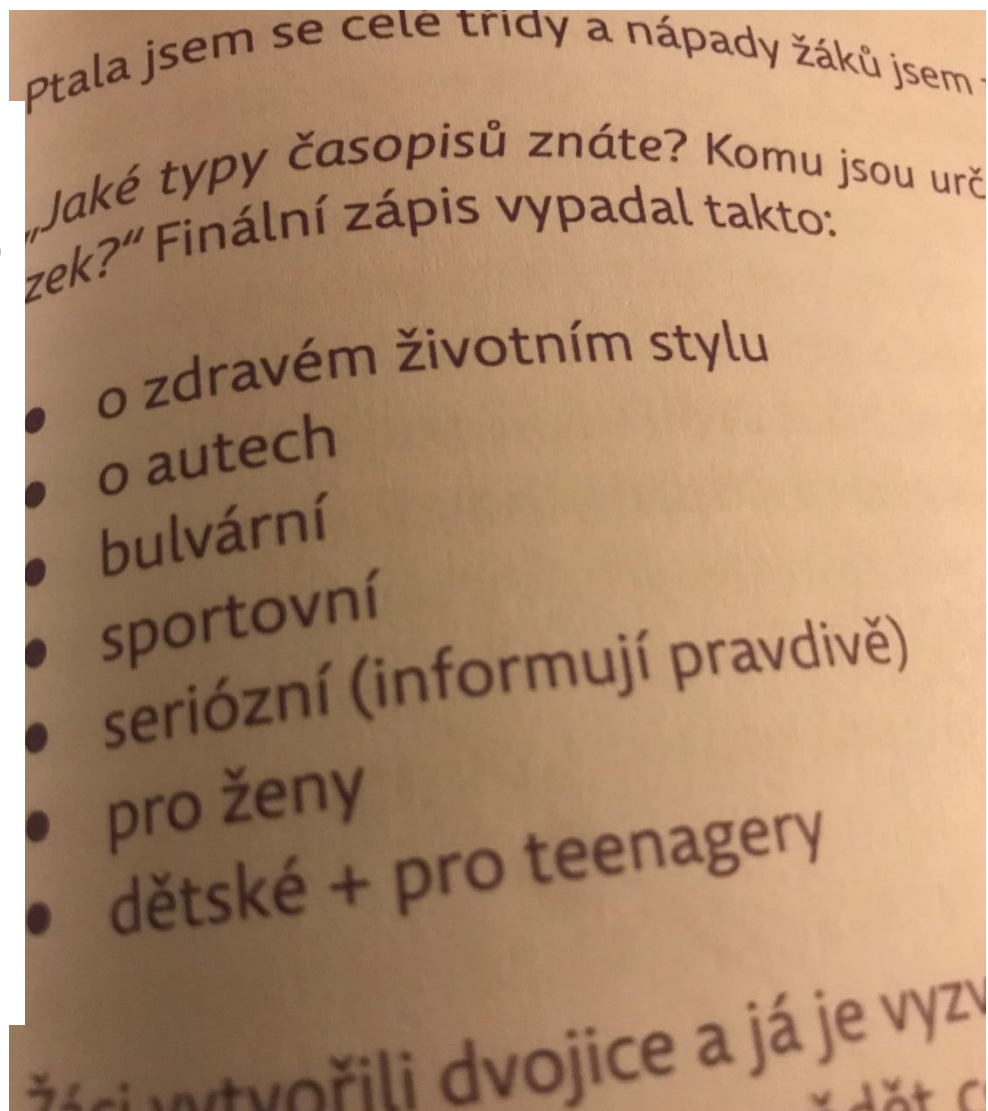
Víte, co jsou to dezinformace, hoaxy, misinformace, malinformace či fake news? Vyznáte se v termínech, které již několik let zaplavují mediální prostor? A patří k dezinformacím například zprávy, které obsahují nepravdivé informace zaviněné lidskou chybou? O tom všem v našem novém článku.

Typologie jinak 😊

RUTOVÁ,
Nina. *Metodika - práce
s textem: Polštářoví
podvodníci, Daniela
Krolupperová.*

Praha: Mladá fronta,
[2019], ©2019. 64
stran.

ISBN 978-80-204-5542-
0.

Informační pramen / zdroj

Termín	 informační zdroj
Ekvivalent	informační pramen
Termín anglicky	information resource
Výklad termínu	Informační objekt, který obsahuje dostupné informace odpovídající informačním potřebám uživatele. Informační zdroj může být tištěný, zvukový, obrazový nebo elektronický (včetně zdrojů dostupných online). [KEENAN-1996:136] [ODLIS]
Zdroj výkladu	 KEENAN-1996:136
	 ODLIS
Příbuzný termín	 bibliografický pramen
	 dokument
	 informační objekt
	 interaktivní informační zdroj
	 neveřejný informační zdroj
	 online zdroj
	 referenční služby
	 veřejný informační zdroj
Další informace	 Wikipedie / Wikidata
	 Wikidata
Autor hesla	Celbová, Ludmila
Lektor hesla	Žabička, Petr
Redaktor hesla	Schwarz, Josef
	Burgetová, Jarmila
Založení záz. n.	2003/02/10

Typologie dokumentů méně hravě?

„Všechny dobré zásady jsou již napsány, nyní ještě zbývá je uskutečnit.“

-- francouzský matematik, fyzik a filozof **Blaise Pascal**

https://wiki.knihovna.cz/index.php/Typy_dokument%C5%AF

nebo

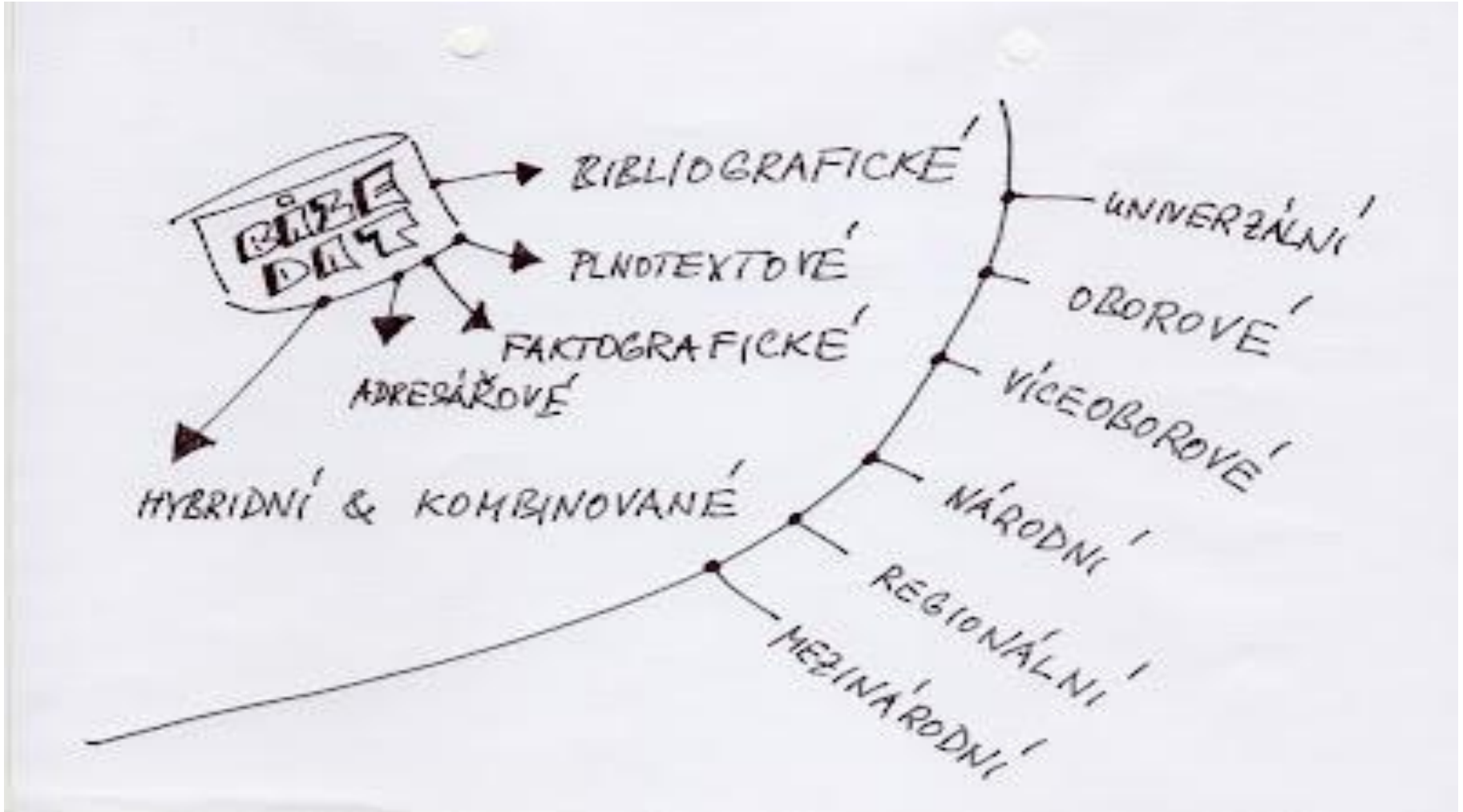
<https://wikisofia.cz/wiki/Dokument>

nebo 😊

<https://www.citace.com/Vyklad-CSN-ISO-690-2022.pdf>

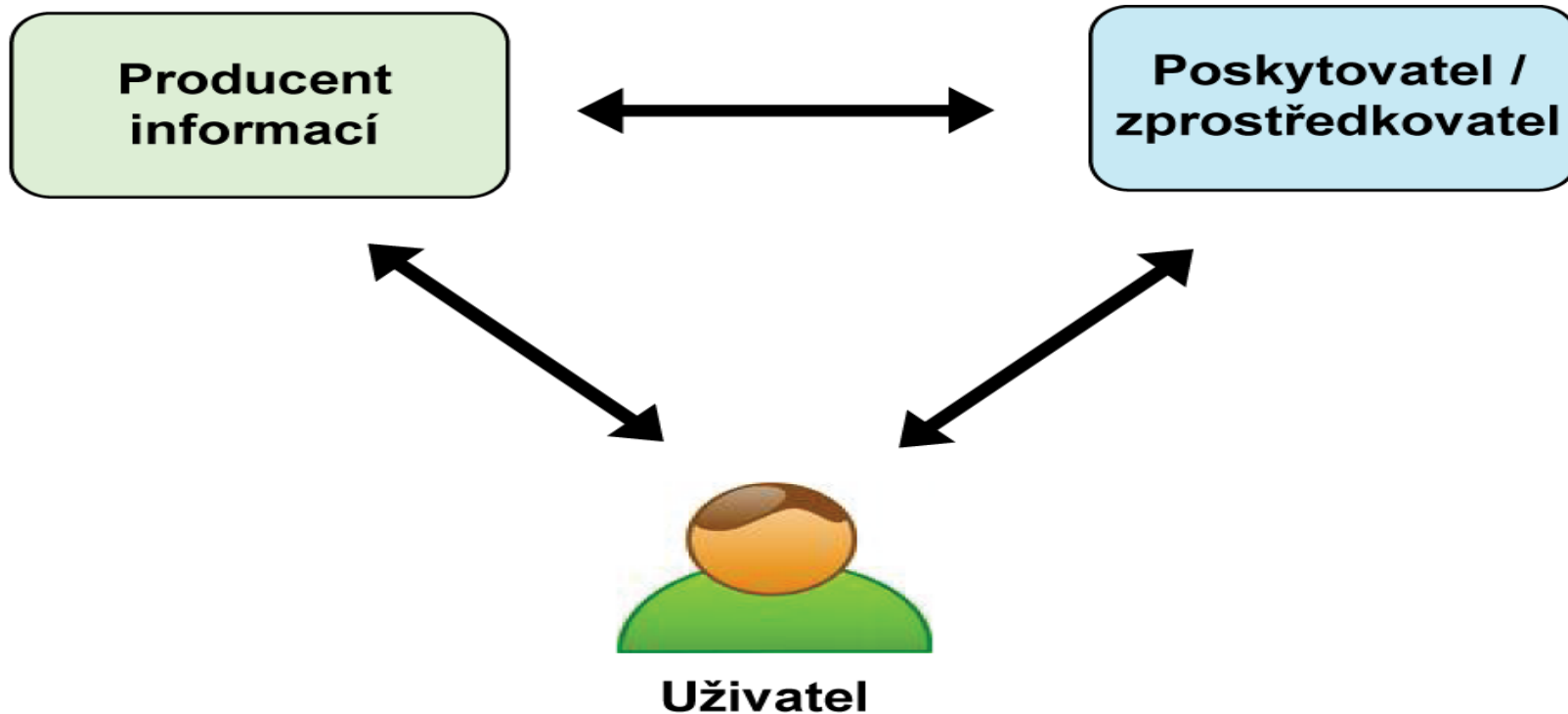

Báze dat / databáze v kontextu elektronických informačních zdrojů

Architektura informačního průmyslu

Tři základní subjekty informačního průmyslu

Denis McQuail ... a role knihoven?

Denis McQuail

Článek [Diskuse](#)

Číst [Editovat](#) [Editovat zdroj](#) [Zobrazit historii](#)

Denis McQuail (12. dubna 1935 – 25. června 2017^[1]) byl britský akademik a spisovatel zabývající se komunikační teorií. Věnoval se především **masovým médiím**, zaměřoval se na vysvětlení komunikačních teorií a jejich aplikaci.

Je autorem obsáhlé publikace Úvod do teorie masové komunikace, ve které přináší čtenáři vhled do světa komunikace a médií.

V knize *Communication Models* (Modely komunikace) vysvětluje základní komunikační modely: **Lasswellův model komunikace**, **Shannonův a Weaverův model komunikace**, **Gerbnerův model komunikace**, teorie médií, teorie publika a systémy masových médií obecně.

Další McQuailova kniha, *Mass Communication Theory* (Teorie masové komunikace) podrobně rozebírá samotný koncept masové komunikace. McQuail zde mluví o důležitosti **masmédií** a o jejich vlivu na jednotlivce i na **společnost**.

V roce 2016 mu vyšla poslední publikace a tou je *Žurnalistika a společnost*. Autor v úvahách o žurnalistice upozorňuje na společenský a politický kontext jejího vývoje a její význam pro fungování demokracie. Proměna žurnalistiky podle něj souvisí s hlubší společenskou transformací, jejíž důsledky dnes nejsme schopni spolehlivě odhadnout.

Denis McQuail

Narození	12. dubna 1935 Londýn
Úmrtí	25. června 2017 (82 let) Londýn
Alma mater	Univerzita v Leeds Corpus Christi Co
Povolání	sociolog, vysokoší učitel , communica a spisovatel
Zaměstnavatelé	Amsterdamská un (1977–1997) Amsterdamská un

Některá data mohou pocházet z [datov](#)
Chybí svobodný [obrázek](#).

Spojivosti v náznacích, ale milé pro nás v knihovnách 😊

Jen se podívejme, jak Denis McQuail, britský akademik a spisovatel zabývající se komunikační teorií, nezapomněl na knihovny, když zmiňuje médium knihu 😊

Tištěná média: kniha a knihovna

Na počátku dějin moderních médií stojí tištěná kniha – je vratnou událostí svého druhu, i když původně šlo pouze o sloužící k reprodukci stejného – nebo lépe řečeno velmi podobných – textů, jež byly do té doby ve velkém měřítku rozmnožovány a šířeny (ovlivnil obsah postupně – směrem ke světštějším, praktičtějším – zvláště v místních jazycích), stejně jako k politickým a právním traktátům. Tato změna hrála svou roli v transformaci médií. Na počátku svého počátku byl knihtisk využíván také k uchování a šíření zákonů a provolání. Můžeme proto hovořit o proměně v níž kniha sehrála neodmyslitelnou úlohu (Eisenstein, 1979).

S předchůdci knih se setkáme v antických dobách, kdy se opisovali jejich díla – ať už naučná, nebo umělecká nebo vyprávění. V západním světě vymizela knižní kultura a nový rozkvět zaznamenala teprve s rozvojem klášterů, kdy texty se uchovaly pro výukové nebo náboženské účely.

Na počátku středověku nebyla kniha považována za médium. Byla spíše úložištěm moudrosti a vědomostí a zejména

Služby knihoven nahrávají více gramotnostem

Za všechny zmíníme výběrově (abychom tu dnes nebyli dlouho):

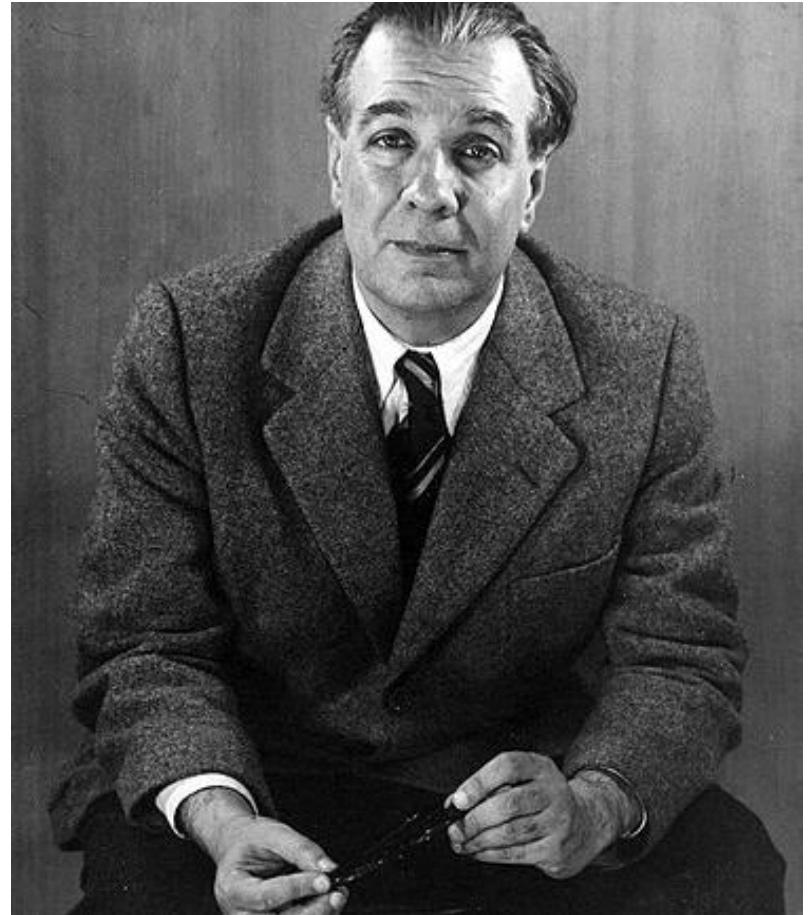
Přímé služby, zdůrazněme například referenční služby, rešeršní služby a další související s obsluhou čtenáře a uživatele. A nejlépe jít do koncepce knihoven 😊 :

<https://issuu.com/mestskaknihovnavpraze/docs/brozura-koncepce-knihoven-web>

Subjektivní moje dilema. Proč?

„Ráj jsem si vždy představoval jako knihovnu, nikdy jako zahradu.“

Jorge Luis Borges
výslovnost [chorche lujs
borches]; (24. srpna 1899
Buenos Aires – 14.
června 1986 Ženeva) byl
argentinský spisovatel.

Ale pochopitelně je dobré číst nejen dílo,
ale i kvalitní zdroje informací

iLiteratura.cz

TÉMATA

SPISOVATELÉ

KNIHY

LITERATURY

KATE

RECENZE

ROZHOVOR

AKTUALITA

PŘEHLED

STUDIE

PORTRÉT

KRITIKA PŘEKladu

UKÁZKA

Jorge Luis Borges

V loňském roce uplynulo dvacet let od úmrtí spisovatele Jorge Luise Borgese, který se nesmazatelným písmem zapsal do hispanoamerické literární historie. Argentinská literatura tak ztratila dalšího ze svých osobitých tvůrců.

Obdivovatel Pinocheta, bohužel :-/ .

<https://www.theguardian.com/books/2011/jan/24/jorge-luis-borges-grave>

Titulek v novinách:
Urinating on Jorge
Luis Borges's grave
was an artistic act

Urinating on Jorge Luis Borges's grave was an artistic act, says Chilean writer

Artist depicting Eduardo Labarca apparently urinating on grave provokes outrage in Argentina

„Cenzúra nebo výběr?“, vzpomínám na Dr. Stanleyho Kalkuse. Pro dnešek se loučím. Děkuji Vám.

Dnes se loučíme otázkami, které si rozhodněte, prosím, v odpovědích sami.

Já jsem jeho citát přestal již používat.

Váš úhel pohledu je / bude také rozdílný.

